

Iz teh zgledov se vidi, da je prevod skrajno samovoljen, obenem pa površen in zanikaren. Da je po nekod zanikaren tudi po jeziku, bi lahko izpričali z mnogimi zgledi, toda bodi dovolj — stvar je itak narastla čez mero! Toda, če je bilo treba dokazati, da nemški Meschko ni več slovenski Meško, je bilo tudi treba seči nekoliko bolj v globino in širino. Prevodi, ki tako brezobzirno pretvarjajo in potvarjajo slovenska dela, se morajo kar najodločneje odklanjati.

A. Funtek.

V «Zeitschrift f. Bücherfreunde», N. F. XIII, 115 je neki «—o—» sodbo o literarni vrednosti te knjige stisnil v sledeča stavka: «Zart und ansprechend sind die Stücklein, gläubig möchte man sagen, aber Geschichten für Kinder sind es nicht: dazu sind sie zu wenig stofflich. Literarische Ansprüche aber darf man ebensowenig stellen: daran hindert die Mittellage des Tons, der eben halb kindlich ist und mangelnde psychologische Vertiefung.»

Crnjanski Milan: Priče o muškem. Beograd. 1920. (V cirilici.)

Prebral, pazno in s premislekom sem prebral vse te «priče», ki jih je šest, razdeljenih v dva dela: «Iza vidovdanske zavese» in «Mutni simboli», — prebral in nisem vedel, kaj bi ž njimi. Pa sem šel in sem bral še enkrat in si nisem mogel pomagati.

Prvi del bi še bil.

Začenja se z novelo «Sveta Vojvodina» in pripoveduje o nekem Panteliji Popiću, «varoškom kapetanu», ki je bil pijanec in babjek in ki je «... imao grdne, žute, mokre oči, prazne kao izpijane čaše vinske». S prijetno satiro gre beseda o razmerah v Vojvodini in o moškem pred vojno. Vse mu je politika, ženska in vino — odpovsod vpliv madžarske kulture... Mož ostane mož, zvest svojemu značaju, ki ga ne spremeni spremenjeni način življenja in ljubezni. V možu ostane moška sila gospoda in gospodarja.

«Apoteoza» je druga slika. Zelo izvirna satira je ta resna in bolesta zdravica možem, ranjenim in bolnim vojakom, vsemu širokemu Banatu, zastopana po simbolu moških batalijonov svete Vojvodine, po «šusteru Proku Naturalovu, generalštabnom kaplaru slavne armade bečkog česara, kojeg su streljali 916. novembra prvog.» Stavek o tem slavnem «šusteru», ki so ga ustrelili «916 novembra prvog» menda zato, ker se je nalašč okužil s spolno boleznijo, da ne bi moral iti na fronto, se ponavlja vsaj dvakrat na vsaki strani. Kaj je pisatelj natančno hotel s to zdravico: ali se je hotel tudi norčevati, ali se je hotel samo jokati, med bobnenjem votlih fraz in med žvenketom «čas vinskih», ni mogoče ujeti.

«Veliki dan.» — Na eni strani ob poginu Avstrije divjanje sirove, pogoltne in brezumne drhali, brivec, ki jaha «vicišpana», židovska krčmarica, ki jo «narod» prisili, da mu mora gola in naga streči; na drugi strani «gospodar Pera», ki ne more pozabiti kralja Milana in avstrijskih graničarjev in ki se ne more vživeti v nove razmere, čeprav ima hčer družabnih in političnih ambicij, da zbira okoli sebe negodne gimnazijce in novodobne ženske, puščajoče gospodinjstvo in odgojo otrok in priskutno se vtikajoče v javna prašanja.

Tako je «Iza vidovdanske zavese».

Moška objestnost in oblastnost sta risani ostro, jedko. Ponižanje in trpljenje ljudi, posebno vojakov, ki ju morajo med vojno prestajati, sta taki, da svet še ni videl kaj podobnega. Grozota nad grozoto, človek zoper človeka, mož zoper moža.

Ampak na dolgo in široko frazari s praznimi, ponavljajočimi se izrazi in stavki, ki ne povedo dosti več ko nič, — kakor pač skoraj vsi simbolisti, kateri se kregajo z logiko in s pametjo. Tu, tam se izpozabi in pripoveduje spretno in zanimivo, a naenkrat spet utone v plohi bobnečih besedi, repeška v brezdanzem tomunu, zažene se s svežo, mlado močjo na površje in postane živ in nazoren. Ali, kakor bi se pokesal, se na mah vse izgublja v nekem misticizmu in simbolizmu.

Med «Mutnimi simboli» so: «Vrt blagoslovljênih žena», «O bogovima» in «Legenda».

Človek res ne ve, kaj bi dejal. Posebno čudna sta prva dva. Bereš, bereš in že misliš, da si ujel misel, — na, pa se ti utrne kakor drhteča svečka v slabem zraku. V «Legendi», tako se mi je zdelo, pa sem spoznal križano dobroto, Kristusa samega.

«Motne simbole» jih pisatelj sam imenuje in jaz mu pošteno izpričam, da so zares zelo zelo motni, da ne zbujaajo resničnosti in da ne dajo slutiti podob za zastorjem. Z njimi tavaš po neki temi, spotikaš se ob nelogičnosti in držiš tako rekoč roke pred seboj, kakor bi zašel v temno in neznano sobo.

Vsa knjiga je pisana z nekim nenaravnim in kričavim spakovanjem. Ni me mogla ogreti v celoti, v podrobnostih sem pa našel nekaj zavednih ali nezavednih biserov pristne poezije. Ko se izbrusijo, se bodo svetili in bodo izgubili motne primesi.

Ali taka je za enkrat moderna, najnovejša moderna, ki se ni še našla, ni še shodila in samo kriči v svoji izposojeni zibki.

Koreninice, take kakor nitke in nezmožne daljšega življenja, ji niso pognale iz domače zemlje, iz domačih potreb in po domačem okusu. V svoji enodnevnosti bohotijo in hočejo prerasti vse. Škoda sokov, kolikor jih nezasluženo absorbirajo...

Ob tej knjigi sem se spomnil prismojenega nemškega modernista, menda Döblingerja, natančno si «slavnega» imena nisem zapomnil, ker se mi dečko ni zdel čisto normalen. V delcu, ki je kar treskalo od same modernosti, je kvaril slovnico, izpuščal skoro vse samostalniške člene, postavljaj na glavo vsa pravila jezika in človeškemu govoru ustrezajočega sloga; tudi ločila je izpuščal in čvekal v blaznih primerih...

Milana Crnjanskega ne zametujem kar tako. Saj ima tudi dosti lepih momentov. Jezik ima zelo v oblasti. To je pri modernih redkost. Le škoda, da je ž njim lahko miseln. Najnavadnejši in najnenavadnejši izrazi se mu vežejo v presenetljive smeje rečenice. Tega se najbrž tako zaveda, da si upa zapisati vse, česar se spomni, ne da bi pomislil, ali mu bomo mogli slediti ali ne.

Vedi ga vrag, ali je to res lepo, ali je to res umetnost, če pišem tako, da me sploh ne ali vsaj zelo težko razumejo oni, katerim pišem... Ali kdo ve: morda je to zaplodek, zametek umetnosti, ki ne bo več umetnost, ampak odsev duševnega stanja v bolnem, dekadentnem in degeneriranem času.

Gotovo je zame vsaj to, da človek, ki mu je okus še kolikor toliko zdrav, nima od take knjige nič, skoraj prav nobene koristi, prav nobenega užitka.

Žal mi je, zelo žal, da ne morem o M. Crnjanskem, ki ga Srbi štejejo menda med svoje najizrazitejše moderne «literatorje», povedati kaj več in bolj pohvaliti njegovih «Prič o muškem», ki jih je preplel z donečimi domoljubnimi in rodoljubnimi tiradami.

Ivan Zorec.

NOVE KNJIGE.

Uredništvo je prejelo v oceno sledeče knjige (z zvezdico * označene so natisnjene v cirilici):

Cankar, Ivan. Črty a povídky. Ze slovinštiny přeložil dr. Bohuš Vybíral. V Přerově. 1921. 150 str.

Detela, Fran. Takšni so! — Begunka. Na Prevaljah. Družba sv. Mohorja. 1921. 96 str. (Slovenskih večernic 74. zvezek.)

Fiumanella, La. Rivista mensile di lettere e d'arti. Fiume. Anno I^o, Nr. 1.

Green, A. K. Za milijoni. Roman. Poslovenil Danilo Zorčič. Ljubljana, 1920. Založila «Jugoslavija». 253 str. 28 K, vez. 34 K.

Ilešić, Fr. Vežbenica hrvatskosrbskega jezika za srednje in njim slične šole. V Ljubljani. Tiskovna zadruga. 1921. 283 str. 74 K.

Jeglič, Anton Bonaventura. Na noge v sveti boj. III. knjiga. Na Prevaljah. Družba sv. Mohorja. 110 str.

Kmetova, Marija. Helena. V Ljubljani. Zvezna tiskarna. 1921. 134 str. (Narodna knjižnica, 30.—31.)

Koledar družbe sv. Mohorja za leto 1922. Na Prevaljah. 1921. 128 str.

* **Mauclair, Camille.** Fizička ljubav II. Prostitutka. Preveo s francuskoga Radivoje Karadžić. Beograd. S. B. Cvijanović. 1921. 111 str. 20 K.

Radošević, Mijo. Marxizam, panslavizam i jugoslovenstvo. Zagreb 1921. «Moderna knjižnica.» 47 str. 20 K.

Tonka-Album. Izdan prigodom 20godišnjice zvaničnoga rada. Priredio i uvodom popratio Vladimir Prestini. Zagreb u jeseni 1921.

* **Velimirović, Nikolaj.** Religija Njegoševa. 2. izdanje. Sa slikom Njegoševom. Beograd. S. B. Cvijanović. 1921. 188 str. 48 K.

